Коли не буде голодуючих?

Робітнику ти робиш для якогось баса (капіталіста) — вісім — десять або двайцять годин на день. Так довго, як довго ти його взбогачуэш, помагаэш йому стати більшим богачем, — то він тебе тримаэ в своїй фабриці і ти маэш роботу. Але як він лиш переконяэ ся, що твоя праця не взбогачуэ його, то він тебе зараз відправляэ або по простому викидаэ з фабрики і ти вже не маэш роботи.

То значить, що коли ти робиш для боса, то лиш частинка, з кождого дня, котру ти дістанеш в формі платні, приходить до тебе, а решта твоэї праці забераэ бос, з чого він складаэ річно великі міліони. Себто, коли ти випродукував товару на 10ц., то ти дістаэш за те лиш 5ц. а бос затримуэ для себе 5ц., котрі ти |а не він| виробив. Або що на одно виходить, ти робиш до полудня на поживу, вбранэ рент, вугля і т. п. для себе, а решту дня для твого боса, котрий вже не потребуэ працювати коло нічого, бо ти йому виробив всьо. Чи ясно?

Отже подумай, коли ми всї робітники з цілого краю, або й з цілого сьвіта дістаэм лиш 5 ц. від кождих 10 ц. вартости випродукованого товару, підчас нашої праці для фабриканта, то який результат вийде з сего? Ми робітники, котрі виробилисьмо товар можем куповати лиш 5ц. вартости з кождих 10ц. вартости того, що виробилисьмо. Щож тоді буде з другою половиною товарів, котра лишаэ ся. Ми не можемо її купити? О фабрикант її продасть, скажете. Так добре, але хто її купить? От і виходить правда на верх. Та як дійсно знаэмо, що се мусить бути продане, так само дійсно знаэм, що се мусить бути і відкуплене тілько через того, що ті товари випродукував, через робітника, бо він їх потребуэ.

Позаяк робітники не мають за що купити, ходять босі, наглі, голодні, хотяй в капіталістичних маґазинах гніэ много товарів.

Але сей капіталістичний систем насправедливий.

Любчику! Ту э инший спосіб, щоби всї товари були спродані, — спосіб після котрого ти, я і всї робітники по всїх краях можемо мати для свого вжитку всї вироблені товари, всьо викопане вугля, всьо збіже, всї овочі, які нам даэ сама природа.

Тоді не будемо виробляти за богато, щоб аж гнило по маґазинах як се сейчас діэ ся, але й не буде тих, котріби наробили черевик і одіжи мерзли, потребуючи вироблених ними річей; котріби викопали вугля а не мали огрітої кімнати і т. д.

Щоб дійти до сего, то ти, я і всї робітники мусять дістати 10ц. |а не 5ц.| за кождий вироблений нами товар вартости 10ц. Себто кождий мусить дістати всьо те, що виробить.

Розуміэсь, що швець не буде діставав тілько одні черевики, або кравець тільки вироблені ним убраня, бо се не поліпшилоби абсолютно житя. Але ми всї мусимо жити як одна родина всьо виробляти що нам потрібне і всьо вживати. [Дехто може скаже, що се не можливо — але то тільки дурак — християнин годен хиба на се здобути ся, бо він хотяй признаэсь до науки Христа, але її не сповняэ, бо не любить ближнього, але стараэсь його як найбільше ошахрувати. Однаковож тоді не буде потреби бути шахраэм, бо кождий буде мав всього подостатком.)

З певностію, що властитель фабрики не буде мав тих 5ц., котрі він тепер крале від кождого з нас, але він буде міг так само як і ми всї, йти до роботи і дістане повну свою належитість. Чиж не буде се справедливо? —

Але так довго, як довго істнуэ праватна власність, себто, як довго фабрики, желїзниці, майни, пароходи належэть до олиниць, ми робітники этого всього що виробляэмо дістаэмо лише частину.

Ту ясне як сонце що то всьо, що ми робітники виробили, вони (капіталісти) загорнули під свої руки. Той хто не приложив руки до нічого, маэ всього подостатком, а ти рабе, щось падав від насильної праці, що пік ся при огни, що кров з тебе лялась струями, не маэш нічого. Ще й викинений зіставэсь на улицю, ходиш голодний та заглядаэш по під вікна, як пани смачно заїдають, шампанами горло полочуть, при музиці забавляють ся, тоді, коли ти не маэш що до губи вложити, коли жолудок, а не музика, тобі марша граэ.

Що-ж відтак нам лишаэ ся до діла? —

На се дуже легка відповідь. Ми всї робітники мусимо получити ся з соціял-демократами мусимо стати ся ними, і переголосувати, щоби всї копальні, |майни|, котрі ми викопали; всї поля |фарми|, котрі ми очистили від дерев та каміня і обробили; всї млини, фабарики, котрі ми побудовали своїми руками, всї желїзні дороги, котрі ми поклали і всї пароходи, котрі ми побудували, перейшли на власність всїх робітників |всїх людий|. І коли се зробимо, то зпевностию не буде тоді жебрака, не буде голодного. не буде обдертого, та голого, бо тоді кождий буде міг вживати всїх продуктів потрібних йому до житя.

Тепер нам ще одно лишаэ ся: Ми, всї робітники, щоб сесе перепровадити, мусимо конечно вступати в Соціял-Демократичну Партію, щоб там набрати більше просьвіти, пізнати що для нас робітників добре, а що вороже |зле|. Соц. Дем. Партія боре ся вже за се, взагалі стараэ ся повалити сей нинїшний лад, в котрім ми так нуждаэм ся. Тому старайтесь її взміцнити, вступайте в її ряди а в короткім часї віднесем побіду.

Солїдарність та карність.

Там, де робітничі кляси хочуть обороняти свої права і готують ся виступити проти гнобителїв, там мусить бути солїдарність, жертволюбність та карність. Не богато визискувачів та панів стоїть проти убогих мас народу, але тим більша їх сила. Вони володїють землею і знарядами продукції, та господарською силою здобули собі і силу політичну. Урядова власть в їхнїх руках служить їм не лише для того, щоби побільшувати визиск та власні здобутки, а э разом з тим зброэю проти визискуваних та пригноблених, коли вони покажуть намір борсти ся проти несправедливости та жорстокости капіталїстичного господарства.

Але тут показуэть ся сила і значінэ пролэтарської солїдарности в усїм обсязї і, цїлій величинї. Карло Маркс сказав велике слово, що працюючим клясам в їх масї э даний вже елэмент їх успіху. Але маси можуть лише тоді бути елэментом успіху в пролэтарській боротьбі, коли сї маси щораз більше переняті солїдарністю, жертволюбністю та карністю і здібні через те до орґанізованої успішної боротьби проти несправедливосни, визиску і гнїту. Отже треба перш за все будити і плекати в масах почутэ спільноти та приналежности до своэї кляси. Кождий робітник та кожда робітниця мусять бути переконані в наобхідности, спільної боротьби за спільну цїль. І коли тепер іще капіталїстичним потентатам щастить ся досить часто в господарській боротьбі купити за людину платню належачих до кляси працюючих, то се мусить бути лише принукою до того, щоб переняти маси почутэм солїдарности і зробити їх здібними до солїдарних дїл.

Найвисша і найкрасша э солїдарність. Вона вимагаэ від людини перемоги над собою і жертволюбности. Вона робить із зорґанізованих робітників переконаних борців кляси, котрі думають не про свій добробут, а про добробут цїлої кляси, цїлого народу і цїлої людскости. Солїдарність робітничої кляси відбираэ з рук капіталїстів і підприэмців їх найважнїйшу зброю — іменно можливість перемогти робітників голодом. Вона руйнуэ ґрунтовнїйшу заповідь капіталїстичної моралї: хто э хлопом, той мусить хлопом і бути. А головне, що солїдарність робить робітництво здібним до зелїзної карности, що э добровільною і через те незломною. Таким робом зорґанізована маса через солїдарність, жертволюбність і карність робить ся чинником успіху.

Але капіталїстичне громадянство робить усеможливе, щоби потрясти головну підвалину успіху робітників у боротьбі і знищити її. Скажений гнів охоплюэ ворогів робітництва і підприэмців, коли вони бачуть, що почутэ эдности все більше зростаэ в працюючих клясах; жертволюбність і карність зростаэ тим більше, чим тяжша боротьба за права і ліпшу долю робітництва.

І чим більше зростаэ клясова сьвідомість, жертволюбність і карність у позбавлених власности масах, тим більше старають ся підприэмцї скріпити елэменти успіху у власних рядах. Вони будують власні орґанізації, примушують осторонь стоячих підприэмців іти разом зними, вимагають від сих орґанізованих підприэмців значних жертв і безуслівної карности. Ріжні орґнізації підприэмців у всїх питанях, щодо робітничих вимог, виступають тїсно злучені поміж собою. І так вони роблять для того, щоб зробити широкі маси робітництва покірними, безправними і залежними від підприэмців. Орґанізації підприэмців мусять не лише ослаблювати і обмежувати господарську боротьбу робітників, а також і робити неможливими та недїлаючими вимоги робітників. Але орґанізовані підприэмцї ідуть эще далї для осягненя своэї цїли. Вони засипають законодавчі тїла та уряд найгіршими скаргами на тероризм вільно орґанізованих робінників та безсоромно домагають ся звязати боротьбу їх новими виїмковими законами. І вони старають ся не дурно. Підприэмцї намагають ся перевести точку погляду панів у всїх питанях про робочі договори; вони відкидають навіть посередництво уряду, як неоправданий напад на права підприэмців. Сей крик за новими виїмковими законами проти орґанізованих робітників мав той наслїдок, що міщаньскі партії більшости і представники уряду виразно признали необхідність побільшити охорону страйколомів, що вони хочуть зробити вже істнуючими законними средствами. Сим вони осягли то, що суди уживають із незвичайною суворістю вже істнуючі закони. Таким робом вимоги обєднаних ворогів робітництва, що до погостреня законів для робітників уже в сути річи задовольнені без того, щоб зробити немиле вражінэ на громадяньство новими виїмковими законами. Але робітничі круги, проти котрих направлені напади ворогів робітництва, розуміють, що з ними поводять ся беззаконно, та що вони лише підлягають відносинам сил в капіталїстичнім суспільстві.

А через те все визискувані та позбавлені прав мусять розуміти, що найвисшим їх обовязком э зміцнити свої ряди і бути готовим до боротьби. Змаганя орґанізацій підприэмців вкінцї мусять мати лиш один великий насьлїдок, а саме, що через них буде збуджений запал робітництва до дальшої боротьби, буде поширений сучасний робітничий рух і побільшені його успіхи. Правда, зміцнені орґанізації підприэмців сильно шкодять заводовому рухови робітництва, але вони не спромогли ся анї знищити, анї спинити сей рух. Навідворіть, відкидаючи консеквентно робітничі домаганя, вони збудили клясову сьвідомість у масах, досї ще не захоплених робітничим рухом, через провокаційне поведенэ з робітниками.

Зрозумійте-же в свій час, ви робітники і робітницї, що сей засїд мусить доспіти, а плоди його дістане напевно пролэтаріят у своїй боротьбі! Може бути, що се

бе від них залежним, він уважаэ їх за сотворіня висші від себе, за богів. На сьому ступні э для чоловіка богом усе без ріжниці: дерево, небо, річка, сонце, місяць, зпірки. Чоловік маэ богато богів, тому то називаэмо сю релїґії многобожеством (політеїзмом); коли він вважаэ тїлесні, матеріяльні річи природи за богів, то сей рід політеїзма для відріжненя від політеїзма духового, називаэмо фітішизмом. Фетішизм — се такий рід релїґії, через котрий перейшли усї народи. Так звані культурні тепер народи пережили його ще у колиски своэї культури варварські народи (Мурини в Африцї) жиють з ним і доси. Вже на тому ступні культури можемо переконати ся про справедливість слів римського поета Люкреція: „Primus in orbe timor fecit deos" — „перший страх сотворив на сьвітї богів" (а саме страх і несьвідомість.)

Висшим родом релїґій э релїґія духова. На сьому ступні чоловік не вірить в те, що сама матерія річей природи уявляэ з себе богів, але гадаэ, що вона э приютом, в якому схований бог, якого уявляэ він собі яко духове сотворінэ.

Яким же робом взяла ся у чоловіка уява про душу про дух? Нам неважко зрозуміти ідею душі, яку мали некультурні народи, яка була основою їх релїґії. Для сього треба вдумати ся в їх становище. Вони не знали анї самих початків науки і намагали ся зрозуміти зміст житя з того, що бачили навкруги. Велике питанэ ставало перед ними: що таке житэ? Чоловік, котрий декільки годин тому ходив, говорив, погружаэть ся в недвижний глубокий сон, щоби пробудити ся з обновленою силою та сьвіжістю. При других обставинах житэ цїлком зупиняэть ся, напр. коли чоловік вмлївав, серце переставало бити ся, диханэ зупинило ся, тїло лежало блїде наче смерть і не можна його було привести відразу до себе. Таке становище могло трівати цїлї хвилини або години, навіть днї, але після сього чоловік знов оживав. Дикі народи гадали, що такий чоловік умирав на хвилину, потім душа його знов вертала ся. Їм дуже важко було, розпізнавати справжню смерть від завмираня; вони завше балакали з трупом, пробуючи його збудити, нагодувати і тілько тоді, коли він починав розкладати ся так, що треба було його винести з хати, вони переконували ся, що чоловік дійстно вмер, що житэ вже не вернеть ся. Що-ж се таке уходить і знов вертаеть ся підчас сну, завмираня і смерти? Міркуючому дикареви здавало ся, що на се питанэ можна відповісти при помочи своїх власних почувань. Коли спавший прокидав ся, він вірив, що справдї він якби кудись ходив, або що другі люди приходили до нього. А коли з досьвіду відомо, що тїла людий ходять на такі прогульки, то натуральний висновок з сього: живе „я" або душа кождого чоловіка э його привидом, його двійником, який може виходити з тїла, бачити сни і самого себе в них. Буваэ, що люде і без сну, в білий день бачуть сї людські привиди в так званих галюцінаціях. Далї вони починають вірити, що душа не вмираэ разом з тїлом, але живе далї після того, як опустила тїло, бо не дивлячись на те, що чоловік помер і похований, його двійник, його привид являэть ся його блиським в снах. Те, що люди мають таких духових двійників, доказували фільозофови дикареви тисячі річий: він бачив їх відразу в чистій водї, їх тїнь, що йде за ними і се все ще більше укріпляло його в його вірі. В декількох словах маэмо туть варварську теорію про душу, в якій понятя житя, дух, диханэ, тїнь, відбиток, сон, змішують ся і обопільно висьвітлюють ся якимсь не ясним способом, котрим задовольняэть ся лише необразований розум. (Тайльор: „Вступ до науки про чоловіка та цівілїзацію".)

Доказом того, що розвій релїґійних вірувань йшов сим шляхом, э те що, з духовою релїґією як і з фетішизмом зустрічаэмо ся у всїх народів, у цивілїзованих декільки тисяч років тому, а у дикарів ще й нинї.

ARCHIVES
TORONTO